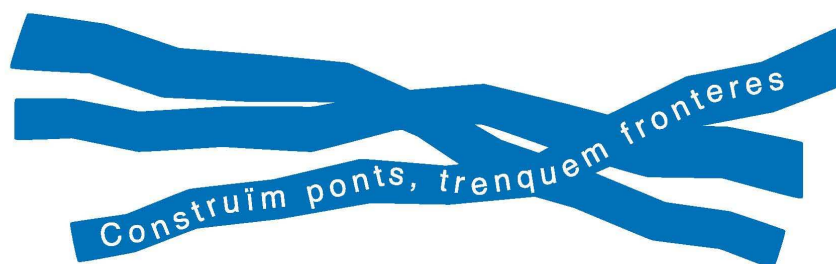

Cicle de taules rodones Educació en zones de conflicte, el cas de Gaza Intervencions dels ponents

Amb el suport de:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Jane Kalista, especialista de la Secció d'Educació en Situacions Postconflicte i Postdesastre de la UNESCO

Educació i conflicte: una aproximació

Tot i que les estadístiques mostren una disminució de les guerres entre estats des dels anys 1990, els conflictes violents encara són una realitat a massa regions del món, potser són de més baixa intensitat i d'escala menor, però són igualment destructius; per altra banda creix el nombre de guerres intraestatals. Els canvis en la naturalesa dels conflictes armats han tingut conseqüències devastadores especialment per a la població civil, la qual s'ha convertit cada vegada més en objectiu en la lluita pel control econòmic, polític i/o social entre els actors estatals i els no estatals. Aquest tipus de violència té efectes directes que impacten en individus i comunitats, però també ho fan els seus efectes indirectes com per exemple: la interrupció de serveis bàsics, l'augment de la pobresa i la malaltia, desplaçaments forçosos, etc.

En aquests contextos, les dinàmiques per educar són complexes i plenes de matisos. L'educació és sovint una de les primeres víctimes del conflicte i la inestabilitat; ja sigui perquè els estudiants, el professorat i les infraestructures esdevenen objectius directes i/o perquè la interrupció general de l'activitat econòmica i administrativa i el debilitament de la seguretat i les condicions socials.

Aquests factors afecten, si més no, l'accés a l'educació. Dels 72 milions d'infants en edat de cursar l'ensenyament primari que es calcula que no van a l'escola a nivell global, més de 25 milions es troben en països en conflicte; a això hi hem de sumar els milions de joves i adults que troben poques oportunitats per rebre formació.

Fins i tot quan els serveis d'educació estan disponibles, entren en discrepància les dinàmiques que afecten el seu "qui", "què", "com" i "per què", i això pot portar complicacions i tenir un impacte negatiu a l'aula.

Les condicions relacionades amb conflicte i fragilitat -una governança fràgil, violència, repressió, corrupció, desigualtat i exclusió- poden afectar la qualitat, la pertinència, l'equitat i la gestió de tal manera que no solament redueixen els beneficis de l'educació i la pau i frenen els avenços del desenvolupament, sinó que també produeixen inestabilitat social, econòmica i política. Encara pitjor, l'educació sovint és còmplice, per no dir particip directe, del conflicte.

Paral·lelament, l'educació es reconeix cada vegada més com un component important d'ajuda humanitària, i una àrea vital d'inversió en recuperació i reconstrucció a llarg termini. L'educació pot salvar i mantenir vides si ofereix protecció física, cognitiva i psicosocial, quan s'exerceix en espais segurs i neutrals. L'educació restaura rutines i dona esperança de futur als individus; també serveix com a canal, tant per satisfer necessitats humanitàries bàsiques com per comunicar missatges vitals que promoguin seguretat i benestar. Els programes de formació professional, si es basen en l'anàlisi de mercat i en l'avaluació de necessitats, poden contribuir a la recuperació social i econòmica i al desenvolupament. Perquè l'educació sigui una força important per a la pau i l'estabilitat i per a la prevenció de conflictes futurs, cal una anàlisi rigorosa i parar atenció a la qualitat i a l'equitat; una anàlisi que vagi des del nivell de la planificació general fins a les interaccions individuals a l'aula.

Els responsables de planificació educativa en zones de postconflicte han d'enfrontar nombrosos reptes derivats de la guerra: la manca de recursos humans i financers, problemes contenciosos en la reformulació de nous currículums educatius; l'administració i el govern poden estar debilitats, limitats o no tenir cap experiència i la societat civil encara pot estar per reconstituir. Tanmateix, les situacions postconflicte ofereixen oportunitats úniques per reformar, reconstruir i millorar sistemes educatius perquè siguin més resilents, de cara a detectar símptomes i afrontar els problemes que poden haver contribuït a crear condicions agreujadores dels conflictes.

Aquesta presentació vol donar uns elements de referència per entendre tant la importància de l'educació en contextos afectats per conflictes com les seves dinàmiques potencials. També considerarà la contribució de l'educació i les oportunitats de la planificació educativa en la prevenció de conflictes futurs i donarà idea de la tasca de la UNESCO en aquests temes.

Adli Daana Secretari general de la Lliga Internacional de la Joventut Palestina

“Educació sota ocupació, la criminalització de l’educació”

Les institucions educatives i acadèmiques palestines han estat històricament l'origen del lideratge palestí. Eren les *fàbriques* de pensadors, polítics i líders de la societat civil palestina.

Israel ha tingut l'educació palestina en el punt de mira des dels primers dies de l'ocupació del 1967, amb un únic objectiu, esclafar els estudiants i les institucions per tal de no generar més líders i, alhora, escampar l'horror per assegurar una nova generació covarda i incapaç de combatre, rebutjar o resistir l'ocupació

El 1988, durant la primera Intifada, Israel tancà totes les institucions educatives i, naturalment; *per raons de seguretat!*. Però per a nosaltres no era el cas, ens adonarem que des del començament Israel estava apuntant el nostre sistema d'ensenyament per crear generacions ignorants, fàcils de controlar; altrament, com podrien justificar tancar fins i tot guarderies i centres d'educació primària el temps que va durar?.

Durant aquell període, els líders palestins llançaren una campanya d'educació popular que funcionava en la clandestinitat. Aquesta campanya consistia, bàsicament, en fer classe a nois i noies en qualsevol espai disponible al país; mesquites, esglésies, fàbriques, jardins, etc. Recuperar els joves que s'havien quedat sense educació per culpa de l'exèrcit israelià. Israel va condemnar aquesta acció i establí una llei que permetia a qualsevol oficial militar emetre una ordre d'arrest de fins a set anys contra qualsevol persona que assistís a aquestes classes. L'establiment de la llei havia estat precedida per una declaració de premsa per part d'un dels líders de l'exèrcit el qual havia anunciat : "descobrirem qualsevol cèl·lula que faci classes, ja sigui en una mesquita, un parc...on sigui."

Ayman T. Qwaider, estudiant de màster de la Càtedra UNESCO de Filosofia per la Pau

El bloqueig il·legal d'Israel

El setembre de 2007, el Gabinet de Seguretat israelià va declarar " territori hostil" la franja de Gaza. L'explicació a aquesta decisió es basà en la creixent inseguretat de Gaza vers Israel (Ministeri d'Afers Exteriors Israelità, 2010). Des d'aquell moment, s'ha aplicat la mesura de restringir i refrenar tant els moviments de béns com el trànsit de persones, fins i tot aquelles que necessiten atenció mèdica o bé sortir de la franja per estudiar. Malauradament aquesta decisió ha afectat negativament tots els sectors de la vida a Gaza.

Israel manté que aquestes restriccions són sancions encaminades a debilitar l'economia com a part d'una guerra contra el règim de Hamàs, el qual controla la Franja des del 2007. Mentre Israel tingui el control sobre les fronteres de Gaza, fàcilment podrà dur a terme aquest bloqueig a l'entrada d'assistència per als habitants de la franja. (Gisha 2010¹)

El bloqueig israelià ha estat tan sever que ha arribat a límits mai vistos fins ara. La població de Gaza ha sofert sancions com ara talls en el subministrament de combustible i electricitat. El tancament de l'única planta que produïa energia a Gaza ha provocat que població innocent visqui en la foscor, tant a les cases particulars com a fàbriques i centres de salut.

La catàstrofe a Gaza (desembre 2008 gener de 2009)

El 27 de desembre de 2008 el govern israelià va atacar Gaza tant per aire com per mar, més tard aquests atacs es van intensificar amb una invasió massiva per terra.

Moriren gairebé 1.500 palestins i més de 5.000 en resultaren ferits. Els atacs d'Israel van continuar mentre el bloqueig sobre la Franja de Gaza es feia efectiu. Conseqüentment, la vida a Gaza va quedar col·lapsada durant aquest període de temps i això va provocar situacions de tragèdia extrema entre la població.

Durant l'operació "plom fos", la situació va continuar empitjorant, hi va haver escassetat d'aigua i interrupcions en el subministrament d'electricitat. N'ha resultat un deteriorament ràpid de la situació humanitària a Gaza.

El bloqueig a Gaza vulnera el dret a l'educació

Israel té control gairebé absolut sobre la vida a Gaza, controla totes les entrades i sortides excepte el pas de Rafah, on només té un control indirecte. Israel també controla l'aire i espai marítim.

Des que Israel manté el setge a Gaza, ja fa quatre anys, centenars d'estudiants palestins no han pogut accedir als centres escolars a Cisjordània ni a l'estranger. Als estudiants no només se'ls ha negat el dret a l'educació, sinó que la societat palestina també pateix les conseqüències d'aquest setge. Israel té control gairebé absolut de les fronteres de Gaza, i la seva política trenca amb les seves obligacions respecte al dret internacional.

Les dificultats dels estudiants a Gaza

Hi ha tres universitats a Gaza que ofereixen un nombre limitat de programes. De fet, no hi ha estudis dedicats a la teràpia ocupacional, fisioteràpia ni odontologia, i encara estan més limitats els estudis de postgrau i doctorat. És per això que alguns estudiants decideixen anar a Cisjordània o a l'estranger. Centenars d'estudiants de Gaza han estat acceptats en programes acadèmics fora de Gaza, però Israel ha negat la majoria de permisos de sortida. En molts casos, estudiants que ja havien començat els estudis fora de la Franja i es trobaven a casa de vacances es quedaren bloquejats a Gaza.

Més de 1.000 estudiants de Gaza estudien a diferents universitats d'arreu del món, però no hi ha cap cos oficial per coordinar les seves sol·licituds de sortida. És gairebé impossible que un estudiant aconseguixi el permís de sortida, amb sort l'obtindrà després d'hores i hores

¹ Gisha: Organització de Drets Humans a Israel www.gisha.org

d'entrevistes amb els serveis secrets israelians i de tenir una escorta diplomàtica que l'acompanyi a Jordània.

A part dels estudiants a qui es nega el seu dret a l'educació, el desenvolupament de la societat palestina queda malmès com a resultat de la restricció de moviments. La prohibició d'anar a estudiar a l'estranger ha generat una manca de professionals especialitzats, com ara metges de diferents especialitats i altres professions relacionades amb el camp sanitari.

A causa del bloqueig israelià, a les escoles de Gaza els manquen llibres de text i materials escolars bàsics com ara llibretes, guix o bolígrafs. (HumanRightsWatch: 2009). Els estudiants es veuen obligats a compartir els llibres i tot el material.

Les xifres

Els números: Més de la meitat de la població de Gaza (un 53%) és menor de 18 anys. (Oficina Palestina d'Estadística, 2009). Això significa que la meitat de la població té la necessitat d'un sistema educatiu propi.

Sobreocupació: Al voltant d'un 88% d'escoles de l'UNRWA i un 82% d'escoles públiques han d'acollir un elevat nombre d'alumnat. Les restriccions a l'entrada de materials han provocat que no es puguin reconstruir escoles i que 9.000 estudiants des de 15 escoles destruïdes siguin acollits en 73 escoles de la mateixa àrea. 4.000 d'aquests estudiants foren reubicats en només dues escoles i uns 1.200 estudiants de la zona nord de Gaza van veure perillar la seva escolarització durant l'any escolar de 2009/2010 (Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior, 2009).

Baix rendiment escolar: A les escoles públiques, l'assistència i el rendiment escolar han baixat com a conseqüència de les males infraestructures, la sobreocupació de les aules i les interrupcions provocades per les operacions militars. (SavetheChildren:2008).

Impacte de l'ofensiva Israeliana en el sistema educatiu a Gaza

Infraestructures: L'operació "Plom fos" va tenir conseqüències devastadores per a un sistema educatiu debilitat pel bloqueig. Durant l'ofensiva militar, gairebé 300 escoles i llars d'infants van ser malmeses i 18 escoles destruïdes (vuit públiques, dues privades i vuit llars d'infants). Sis de les escoles públiques malmeses es troben al nord de Gaza, on els estudiants afectats són gairebé 9.000, els quals es van haver de reubicar en altres escoles. (UNICEF, UNRWA, MOEHE: 2009). Sis universitats van ser destruïdes completament i 16 van ser malmeses.

Professorat i estudiants: Segons el Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior (MEHE), 164 estudiants i 12 professors moriren en centres educatius durant l'ofensiva militar, i uns 454 resultaren ferits. Molts infants en edat escolar van perdre les seves famílies o les seves cases i encara pateixen traumes i ansietat i això fa que necessitin suport psicològic i activitats de suport. Segons el Programa de Salut Mental el 91,4 % d'infants pateixen estrès posttraumàtic, la qual cosa afecta la seva capacitat d'aprenentatge.

Desplaçament: En el punt més àlgid de l'ofensiva, gairebé 51.000 individus, entre ells aproximadament 28.560 infants, es van refugiar a 44 escoles de l'UNRWA a través de Gaza (OCHA:2009), això va provocar un gran desgast i deteriorament de les instal·lacions.

Materials per a la reconstrucció: Segons el Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior, cal construir 105 escoles noves per atendre l'augment anual de la població escolar. Els materials de construcció necessaris comprenen 25.000 tones de barres de ferro i 40.000 tones de ciment.

La responsabilitat d'Israel

Segons el dret comú israelià, "els estudiants des de Gaza no tenen permís per entrar a Israel, encara que necessitin un tractament mèdic que no se'ls pugui oferir a Gaza, així doncs, tampoc els és permès sortir per estudiar."

Israel continua controlant la vida a la Franja. L'abast d'aquest control arriba a la creació de lleis d'ocupació que mantenen lligada Gaza, així com lleis que donen a Israel la responsabilitat sobre la seguretat i el benestar dels residents, i aquelles que els ha de permetre exercir el seu dret a l'educació.

El dret humanitari internacional permet restriccions de llibertat de moviment, si es produeixen per raons de seguretat. Tanmateix, aquestes restriccions han de ser legals i limitades a un mínim que satisfaci les necessitats de seguretat. Prohibir la sortida d'estudiants palestins de Gaza constitueix un càstig col·lectiu i viola el dret internacional.

La responsabilitat d'Israel de permetre als estudiants de Gaza exercir el seu dret a l'educació s'estén fins i tot a aquells que no habiten la Franja perquè Israel té el control dels passos fronterers a Cisjordània i el control parcial de la sortida de residents a l'estranger.

Israel també és responsable perquè ja fa quaranta anys que controla el sistema educatiu a Gaza. El dret a l'educació queda explicat a l'article 13 del Pacte Internacional sobre Drets Econòmics, Socials, i Culturals, del 1966. El dret de les persones a marxar del seu país queda recollit i salvaguardat per l'article 12 del Pacte Internacional sobre Drets Civils i Polítics, també del 1966. Israel ha ratificat aquests pactes i tanmateix els contradueix.

Phyllis Kotite, consultora de la UNESCO i de l'Institut Internacional per a la Planificació de l'Educació

Com pot contribuir l'educació a la prevenció del conflicte

El principi bàsic de la UNESCO i, de fet, de tot el sistema de les Nacions Unides és la prevenció del conflicte, tal com consagra la Constitució de la UNESCO («crear la pau en la ment dels homes») i la Carta de l'ONU («preservar les generacions futures del flagell de la guerra»). L'educació per a la prevenció i la pau pot jugar un paper molt important perquè la humanitat pugui culminar la seva recerca històrica de benestar i d'un món pacífic, i és responsabilitat dels educadors introduir-la a tot el sistema de governança, creació de capacitat per al desenvolupament sostenible, estabilitat i un entorn pacífic. L'educador d'avui dia ha de traspasar els límits de l'educació formal i el Ministeri d'Educació i englobar tota la branca decisòria dels governs, altres ministeris, parlaments, municipis, societat civil, empreses i mitjans de comunicació, amb un enfocament holístic de tota la societat.

Avui, la UNESCO està renovant el seu compromís amb la cultura de la pau que s'ha debatut a la recent Junta Executiva d'abril del 2010. Segons l'esborrany de la resolució final, es preveu que el director general prepari un enfocament intersectorial i un programa detallat. Esperem que, d'aquesta manera, la UNESCO acceleri les seves iniciatives en aquest camp en col·laboració amb els estats membres, les comissions nacionals, la societat civil i els particulars interessats.

La darrera dècada ha presenciat una alarma global pel que fa als efectes interrelacionats del canvi climàtic, la crisi econòmica, l'esgotament de les energies, l'escassetat d'aliments i aigua i les catàstrofes naturals i els conflictes, així com els ingents recursos humans i financers necessaris per resoldre aquests problemes crucials. Aquestes realitats s'han de tenir en compte en la planificació del desenvolupament sostenible i estan relacionades amb el cost oneros de les despeses en reconstrucció i armes que s'utilitzen en els conflictes prolongats que s'estan lliurant. Els recursos s'han de fer servir per salvar el planeta i la humanitat.

Tot i que des del final de la Guerra Freda ha minvat el nombre de conflictes, la seva naturalesa ha variat i han passat de ser conflictes entre estats a conflictes intraestats o interns; avui dia 16 nacions presenten guerres internes. A diferència de la destrucció física massiva de les guerres passades, els principals objectius de les guerres actuals són civils innocents. L'Institut Internacional d'Estocolm de Recerca per a la Pau calcula que les despeses globals en armes es van enfilars el 2008 fins als 1.464 bilions de dòlars, un increment del 4 % des del 2007 i del 45 % des del 1999. Aquesta xifra equival a un 2,4 % del PIB global o 200 dòlars per cada habitant del planeta.

L'any 2008, dues terceres parts dels 34 països que tenien menys probabilitats d'assolir els objectius de desenvolupament del mil·lenni es trobaven enmig d'un conflicte o sortien d'un conflicte armat, alimentats per les vendes irresponsables d'armes. Aquell mateix any, de la quantitat gastada en ajuda humanitària només un 2 % es va destinar a l'educació i els compromisos d'ajuda a l'educació van caure un 22 %, fins als 4.300 milions de dòlars el 2007. S'ha calculat que el cost d'un conflicte intern és d'uns 64.000 milions de dòlars (estimació baixa) i que un 40 % dels països afectats tornen a reproduir el conflicte. Això es pot evitar introduint alternatives constructives a les tensions i tècniques eficaces d'alerta ràpida i resolució de conflictes. Les tècniques de prevenció es poden ensenyar abans que esclatin els conflictes i també durant les fases de reconstrucció de la recuperació.

La costosa reconstrucció de les nacions devastades per la guerra inclou la substitució de les infraestructures, els serveis socials, el transport i l'habitatge, el restabliment de l'ocupació i la rehabilitació sociocultural de la població. No obstant això, la pèrdua humana no es pot mesurar i és irremplaçable. El mateix es pot dir de les catàstrofes naturals que ja han afectat el planeta el 2010: Haití, la Xina i Islàndia. D'on sortiran els recursos humans i financers per resoldre aquests problemes?

Que potser és impossible fer ús dels recursos humans limitats i de les finances internacionals amb finalitat constructiva per idear noves solucions per als problemes del canvi climàtic, les fonts

d'energies renovables, els mecanismes de prevenció de conflictes i la preparació enfront de les catàstrofes naturals? Els mecanismes estan a l'abast i es poden adoptar amb un lideratge responsable.

En tots els àmbits de l'educació i la gestió, els òrgans de govern decisoris, el parlament, la societat civil (els joves i les dones), els mitjans de comunicació i les empreses, es poden introduir les qüestions següents. Els principis comporten conèixer les causes fonamentals de la inestabilitat i el conflicte i posar-hi remei; posar en marxa sistemes d'alerta ràpida; aplicar tècniques de resolució pacífica, i implicar-hi les comunitats locals, l'estat i la comunitat internacional.

- **El currículum** ha d'incloure, en tots els nivells, tècniques i mecanismes de prevenció de conflictes i preparació enfront de catàstrofes, per als estudiants, la formació del professorat, les institucions, els dinamitzadors dels grups civils, les seccions de formació de cada ministeri. S'ha de constituir una **comissió interministerial**.
- Hi ha **materials i guies** disponibles a diverses regions, al Departament d'Afers Polítics a la seu de l'ONU (les directrius de l'ONU per a l'establiment de la pau), a les institucions internacionals que treballen en la prevenció de conflictes i l'educació per la pau, com ara la Xarxa Cultura de Pau, l'Institut Internacional d'Educació per la Pau, Alerta Internacional, l'Associació Global per a la Prevenció del conflicte Armat, etc. El Programa de Pau Interinstitucional de la INEE, la UNESCO, l'ACNUR i l'UNICEF van elaborar una sèrie de manuals/directius per a diversos nivells, com ara un currículum complet per a l'escola primària. El material s'ha traduït a l'àrab i està disponible en línia.
- **Es poden formar equips** en temes de mediació, negociació i diàleg; arbitratge, conciliació i reconciliació, tècniques per fomentar la confiança, incentius polítics, econòmics i culturals i mesures coercitives de pacificació. Els equips qualificats de mediadors es poden utilitzar en qüestions locals, en institucions educatives i també en comunitats i qüestions nacionals. Els mediadors poden ser especialistes de la societat civil que estiguin ben situats per resoldre els primers signes de tensió i les causes d'arrel.
- El món àrab té una tradició de diàleg i mediació que se sol posar en pràctica en situacions polèmiques. Es pot recórrer a especialistes i institucions locals, regionals i internacionals, entre les quals s'hi compta el sistema de les Nacions Unides. El capítol VI de la Carta de l'ONU fa una crida a la resolució per mitjans pacífics de controvèrsies a partir de la mediació, l'arbitratge, etc. i són directrius per a la prevenció dels conflictes i l'establiment de la pau (prevenció operativa).
- **Les causes fonamentals** del conflicte s'han de determinar i resoldre immediatament; aquestes causes són la pobresa, la negació dels drets humans, les diferències ètniques i col·lectives, la discriminació sociocultural, la desocupació, la manca d'una bona governança i la manca d'un govern representatiu, de l'estat de dret, etc. (la prevenció estructural mira de resoldre els problemes bàsics del desenvolupament sostenible). Els equips nacionals i locals són els idonis per intentar resoldre ràpidament les tensions.
- S'han d'establir **sistemes d'alerta ràpida** per intervenir abans que esclati la crisi i davant les catàstrofes naturals en ministeris adequats en cooperació amb el sistema internacional, que disposa de nombrosos sistemes d'alerta ràpida. El PNUD, l'OMM, l'OMS i algunes organitzacions no governamentals. Els mitjans de comunicació haurien de formar part d'aquestes xarxes.
- **La responsabilitat governamental** inclou el respecte envers el dret internacional; els drets humans i les responsabilitats, el dret internacional humanitari; l'exercici democràtic. El recurs als tribunals internacionals, com ara el Tribunal Penal Internacional, avui permet portar-hi els líders que abusen del seu poder.
- **Els parlamentaris** es poden mobilitzar per a l'establiment de la pau i la prevenció dins de les seves funcions respectives, entre les quals de vegades hi figuren les finances. L'Institut Est-Oest disposa d'una xarxa de parlamentaris per a la prevenció de conflictes amb participants de 30 països que exigeixen responsabilitats als governs i donen suport a la creació de capacitat per a la prevenció de conflictes.
- Els actes d'expressió no violenta de la **societat civil** solen ser útils, com ara la desobediència civil de Gandhi i les iniciatives per les llibertats civils de Martin Luther King, i més recentment la primera fase de la intifada. De la mateixa manera, els boicots econòmics i polítics pacífics exercits per ciutadans i també governs són altres eines de

prevenció. El 2008 es va dur a terme un boicot internacional d'armes sobre 15 grups o nacions. Diversos grups de la societat civil a Europa i el món àrab estan fent boicot a béns que provenen de la potència ocupant.

- Les organitzacions de **joves** són especialment eficaces en la mediació local i un país àrab va proposar un Any Internacional de la Joventut a l'Assemblea General de l'ONU. La joventut palestina ha posat en marxa nombrosos programes imaginatius, com descriurà l'excepcional ponent que m'acompanya, Adli Daana.
- L'any 2000 i el 2009 l'ONU va fer una crida a una major participació de les **dones en l'establiment de la pau** i la mediació, un àmbit en el qual les dones palestines tenen capacitats naturals i experiència. Una de les actuals mediadores d'alt nivell del secretari general de l'ONU és troba al Txad i és de Jerusalem. Són moltes les dones mediadores que treballen cada dia a Cisjordània i Gaza.
- **Els mitjans de comunicació** tenen un paper especial en la prevenció del conflicte i s'han de formar per poder informar sobre avenços pacífics positius, com ara entrevistes amb mediadors i la població afectada, proporcionar una informació imparcial sobre les diferents posicions de les parts, fomentar la confiança amb cròniques especials. La UNESCO disposa d'un Programa de Poder de Pau per als mitjans de comunicació en el Sector de Comunicació i l'agència France Press té una fundació que forma els mitjans de comunicació per presentar les notícies d'una manera pacífica i ha impartit cursos de formació al Líban en col·laboració amb el PNUD.
- **Les empreses** poden participar en la prevenció i se les ha d'animar a diversificar la producció en béns que contrarestin el canvi climàtic, per exemple fonts d'energia alternatives com ara la solar, la hidrològica i l'eòlica, plantes dessalinitzadores, preses i instal·lacions per emmagatzemar aliments i aigua, programes de reubicació de la població que es desplaçarà massivament per culpa de la pujada del nivell del mar i la desertificació, i experimentació sobre l'adaptació al canvi climàtic. El Pacte Global de l'ONU amb el sector privat sobre desenvolupament sostenible té 6.000 membres i nombroses indústries estan desenvolupant materials de construcció, mètodes de transport i noves formes d'energia (per a més dades, vegeu el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient).
- **Les noves tendències en la prevenció de conflictes:** el Departament d'Afers Polítics de l'ONU manté una col·laboració eficaç amb el PNUD pel que fa al desenvolupament sostenible i la prevenció de conflictes, i la UNESCO i les seves entitats associades han de col·laborar amb els equips del PNUD sobre el terreny.
- **El Departament d'Afers Polítics de l'ONU** s'ha ampliat recentment i inclou un equip d'urgència de mediadors, una unitat de suport a la mediació i una xarxa de pacificadors de l'ONU amb directrius sobre mediació, negociacions, dones, mitjans de comunicació, governança i altres temes útils per a la formació. A més, diversos organismes regionals estan fent ràpids progressos en el camp de la prevenció de conflictes amb una sòlida aportació de la societat civil, com ara la Unió Europea.

Tothom està d'acord que la prevenció comença a casa. Els palestins tenen una dinàmica i una població imaginativa que ha acceptat el repte de l'ocupació, una violació sense precedents del dret internacional i de la Carta de l'ONU. Es pot donar suport específic i assistència tècnica a les institucions educatives i també a les organitzacions de la societat civil que s'esforcen per aconseguir una cultura de la pau. A Gaza n'hi ha diverses i a Cisjordània moltes. N'hi ha una en particular, el Centre per la Pau de la Universitat d'Al Aqsa, en què tots els mecanismes per a l'establiment de la pau que s'han esmentat fins ara s'han ensenyat als estudiants, el cos docent i la comunitat.

A causa del bloqueig, calen nous mètodes de cooperació amb aquestes institucions, com ara la utilització de videoconferències i els ingents recursos que aporta l'aplicació educativa de les TIC. Diverses universitats franceses duen a terme activitats d'aquesta naturalesa a Gaza. Els intercanvis de professors i estudiants són mesures positives, tot i que difícils de dur a la pràctica. La UNESCO i altres organismes de l'ONU, amb el suport dels governs interessats, estan endegant programes importants, però moltes vegades l'accés és impossible a causa del bloqueig.

Malgrat totes les dificultats, el primer ministre de Palestina ha animat a adoptar una **actitud pacífica i no violenta**, incloent-hi un sòlid programa de desenvolupament per garantir la sobirania palestina del territori.

Tal com va dir el gran poeta palestí Mahmoud Darwish, «he trobat un forat per inscriure el nacional en l'universal, per tal que Palestina no es limiti a Palestina, sinó que trobi la seva estètica legítima en un espai humà més ampli... L'Orient Mitjà és el bressol de civilitzacions: els sumeris, els egipcis i els cananeus. La identitat mediterrània és universal.»

La història de Palestina es remunta al primer assentament de natufians cap al 12000 aC, quan ja es poden veure els primers signes de societat en la cooperació col·lectiva. Fa 1.200 anys els àrabs i els espanyols van col·laborar per construir una rica civilització de tolerància i cooperació entre cristians, musulmans i jueus.

Espanya està avui en una posició excepcional perquè ocupa la Presidència de la Unió Europea. Les tècniques i els mecanismes esmentats formen part de la pràctica internacional i la UE, que dóna suport a un estat palestí independent, podria acollir-se a les iniciatives econòmiques i polítiques amb les parts en conflicte, basades en el principi de «condicionalitat» per als socis de la UE: el respecte envers els drets humans i els principis democràtics.

Aspectes de la coexistència pacífica en temps d'Al-Andalus

Durant el període islàmic, Avempace (Ibn Bagga) va concebre una «societat ideal» dotada d'ètica i responsabilitat social, com al-Farabi en el seu «estat perfecte» regit per un filòsof-rei amb atributs especials. El millor estat seria aquell on la justícia i la igualtat fossin reals. Avempace va constatar la necessitat de l'home d'associar-se i col·laborar. Ibn Khaldun, considerat el primer sociòleg, va analitzar l'estructura social i va creure que la solidaritat social (*asabiyya*) era la base d'un poble. L'educador Al Zahrawi va ser un dels primers a vincular l'estat d'ànim amb la salut del cos i creia en un enfocament holístic de l'educació, avui un principi acceptat. Ibn Rusd (Averrois), ben conegut a Europa, defensava que la raó (ciència) i la religió (fe) es complementaven i va exercir una gran influència sobre el desenvolupament de la filosofia occidental.

OSSEIRAN, Sanaa. 2004. *Cultural Symbiosis in al Andalus*. Líban: Oficina Regional de la UNESCO.